

**A BÁN ÉS KARIKA ÜGYVÉDI TÁRSULÁS
2014. MÁJUSI JOGI HÍRLEVELE****A SZERZŐDÉSSZEGÉSSSEL OKOZOTT KÁROKÉRT VALÓ („KONTRAKTUÁLIS”) FELELŐSSÉG
VÁLTOZÁSA AZ ÚJ POLGÁRI TÖRVÉNYKÖNYV ALAPJÁN****I. Bevezetés**

A szerződésszegéssel okozott károkért való („kontraktuális”) felelősséget megkülönböztetjük a szerződésen kívül okozott károkért való („deliktualis”) felelősségtől. A szerződésszegéssel kapcsolatos felelősségre vonatkozó rendelkezések alkalmazásának előfeltételét képezi, hogy a károkozás a felek közötti szerződés alapján fennálló kötelezettség megszegéséből eredjen. Az utóbbi felelősségi forma pedig akkor jön szóba, ha az érintett felek között nem áll fenn azon jogviszonyt rendező szerződés, amelyből a jogosult kárkövetelése ered. A szerződés jogintézményének gyakorlati jelentőségére tekintettel fontos tisztában lenni azzal, hogy a szerződő fél milyen követeléssel állhat elő a másik féllel szemben annak szerződésszegése esetén a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényben („Új Ptk.”) megváltozott rendelkezései alapján.

Az Új Ptk. kifejezetten meghatározza a szerződésszegés fogalmát: ilyennek minősül a szerződés bármely tartalmi elemének bármilyen magatartással megvalósuló sérelme függetlenül a kötelezettségzegés súlyától, illetve attól, hogy a szerződésszegő kimentette-e a magatartását.

II. A Régi és az Új Ptk. közti elvi különbség

A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény („Régi Ptk.”) azonos alapra helyezte a szerződésszegéssel okozott, illetve a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályait, így az esetleges elhatárolási kérdéseknek nem volt gyakorlati jelentősége. Az Új Ptk. ezzel szemben szakít a Régi Ptk. korábbi rendszerével: a kétfajta felelősségi forma nem csak elnevezésében, de szabályozásában is lényegesen eltér egymástól.

III. A két felelősségi forma eltérő jogi természeté

A változás oka, hogy a jogalkotó abból indult ki, hogy e két esetben kezdettől fogva eltér az érintett felek viszonya. Deliktualis felelősség esetén eredetileg mindenki köteles a jogosult jogai tiszteletben tartására és a károkozástól való tartózkodásra. Ez a viszony pedig utóbb, a károkozás következtében konkretizálódik,

tipikusan kettő (vagy több, már meghatározott) fél jogviszonyává szűkül. Ezzel szemben a szerződéses viszonyokban a szerződés eleve meghatározza az „érintetteket”, valamint a felek egymással szemben önként és tudatosan vállalt jogait és – jellemzően a tartózkodási kötelezettségen jóval túlmutató – kötelezettségeit, amely megszegésében nyilvánul meg a károkozás.

IV. A kontraktuális felelősséggel kapcsolatos leglényegesebb változások: szigorúbb kimentés, korlátozottabb mértékű kártérítés

A két felelősségi forma közötti, az eltérő kiinduló helyzetből adódó különbség következményeként a jogalkotó egyrészt megszigorította a szerződésszegő fél kárfelelősség alóli kimentésének feltételét: ezen túl a bíróság a felelősség értékelésénél nem veszi figyelembe a károkozás, illetve a károkozó szubjektív körülményeit – hiszen a szerződéses kötelezettségvállalás teljesítése, illetve nem teljesítése nem lehet pusztán a fél igyekezetének függvénye – és a felelősség alóli kimentés mindhárom alább felsorolt törvényi feltételét bizonyítania kell a szerződésszegő félnek. Másrészt – a szigorítás mintegy ellensúlyozására – a kártérítés mértékét a szerződésalkötéskor előrelátható károkra korlátozta. Ennek elvi alapja, hogy valamely szerződés, illetve az abban szabályozott tevékenység folytatása szükségszerű kockázatvállalással jár, és az esetleges konfliktus feloldása nem a magatartás utólagos szankcionálásával, hanem a tevékenységgel együtt járó kockázat szerződés megkötésekor való, előzetes felmérése és telepítése útján célszerű.

V. A szerződésszegéssel okozott kárfelelősség alóli kimentés feltételei

A kimentés első feltétele, hogy a szerződésszegést a fél ellenőrzési körén kívüli körülmény okozza. Általánosságban ilyennek minősülnek azok a helyzetek, amelyekre a fél nem képes hatást gyakorolni: vis maior, természeti katasztrófák, politikai-társadalmi események, állami intézkedések, súlyos „külső” üzemzavarok, de azt a bírói gyakorlat esetről esetre fogja kialakítani,

hogy a kevésbé egyértelmű esetek köréből pontosan milyen körülmények között teljesül e kimentési feltétel.

A kimentés további feltétele, hogy az előbbi körülmény a szerződés megkötése idején objektíve ne legyen előre látható.

A harmadik feltétel, hogy nem volt elvárható, hogy a fél a szerződés szerű teljesítést akadályozó körülményt elkerülje, vagy a kár következményeit elhárítsa. Látható tehát, hogy míg az előreláthatóság a szerződéskötés idején, addig a körülmény elkerülése, a kárelhárítás a szerződésszegés időpontjában vizsgálható.

VI. A kártérítés mértéke

Az Új Ptk. a korábbihoz hasonló módon a teljes kártérítés elvéből indul ki. A szolgáltatás tárgyában keletkezett kártérítés mértéke, a szerződés szerű teljesítéshez szükséges indokolt költségek, a fedezeti vétel költségei nem esnek korlátozás alá, azonban a következménykárok és az elmaradt jövedelem csak a szerződéskötéskor előre látható károkra, mint a szerződésszegés lehetséges következményeire korlátozódik, amely tekintetében a jogosult esik a bizonyítási teher, vagyis amennyiben nem sikerül bizonyítani, hogy az ilyen károk a szerződéskötéskor objektíve előreláthatóak voltak, a kárt maga viseli.

Az előreláthatósági klauzula így arra ösztönzi a feleket, hogy a szerződéskötéskor a fél tájékoztassa partnerét egy esetleges szerződésszegés várható károk következményeiről, mivel a szokatlan, előre nem látható, illetve nem kalkulálható károkat a jogszabály kizárja a kárfelelősség köréből. Az ilyen károk kockázatát csak a partner kifejezett figyelemfelhívása útján ismerheti meg a másik fél, tehát már magában a szerződésben célszerű kitérni a különleges kockázatokra. Ha ugyanis a fél a másik fél által nem ismert és objektíve előre nem látható kockázatokról nem ad tájékoztatást, az előreláthatóság bizonyításának sikertelensége

esetén a vonatkozó kárt a károsultnak magának kell viselnie.

VII. Előreláthatóság

A kártérítés mértékével kapcsolatos előreláthatóság és a kimentési feltételként meghatározott előreláthatóság különböző dologra vonatkozik: az előbbi a jogosultnál esetlegesen bekövetkező jövedelem-kiesésre és következménykárokra, illetve azok jellegére és nagyságrendjére, míg az utóbbi a szerződés szerű teljesítést akadályozó körülményre. Ugyanakkor mindkét előreláthatósági követelmény objektív jellegű mérce és mindkettő szempontjából a szerződés megkötésének időpontja mérvadó.

VIII. Mikor alkalmazandó a Régi és mikor az Új Ptk.

Felmerül a kérdés, hogy mely szerződésszegéssel kapcsolatos károkozások vonatkozásában alkalmazandóak az Új Ptk. felelősségi szabályai és mikor kell a Régi Ptk.-t „elövennünk”. Erre a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény („Ptké.”) adja meg a választ. A döntő szempont az adott szerződés megkötésének időpontja, amelynek megszegésével a kár felmerült: a 2014. március 15-ét megelőzően már fennálló szerződésekkel kapcsolatban keletkezett károkra a Régi Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni, akkor is, ha a szerződésszegés az Új Ptk. hatályba lépését követően történt. Ez alól természetesen kivétel, ha a felek a korábbi szerződésüket az Új Ptk. hatálya alá helyezik. Főszabályként tehát a Ptké. az új felelősségi szabályokat a 2014. március 15-én, illetve azt követően megkötött szerződések vonatkozásában rendeli alkalmazni.

* * *

A fenti összefoglaló a figyelemfelkeltést szolgálja és nem tekinthető jogi tanácsadásnak. Kérjük, hogy konkrét kérdése esetén forduljon bizalommal irodánk szakembereihez.

Bán és Karika Ügyvédi Társulás

1117 Budapest, Alíz u. 1.

Office Garden B. ép. 3. em.

Tel.: + 36 1 501 5360

Fax: + 36 1 501 5361

E-mail: office@ban-karika.hu

Web: www.ban-karika.hu

Szakmai partnereink:

LAWORLD

The international legal network

